

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської
ради Одеського району Одеської області
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса
2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської
ради Одеського району Одеської області
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В СУЧАСНИХ
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса
2026

УДК: 371

DOI: <https://doi.org/10.24195/ModernisationEP-2026-3>

М 74

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
Протокол № 10 від 26 лютого 2026 року*

Рецензенти:

***Княжева Ірина**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Університету Ушинського;*

***Тягнирядно Євгенія**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.*

М 74 Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти:
збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Одеса, Україна, 20 лютого 2026 року). Університет Ушинського. Одеса:
Бондаренко М.О., 2026. 372 с.

ISBN 978-617-8814-06-9

УДК: 371

*Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів.
Відповідальність за достовірність фактів несуть автори.*

ISBN 978-617-8814-06-9

- © Кафедра педагогіки Університету Ушинського, 2026;
- © Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської ради Одеського району Одеської області, 2026;
- © Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax», 2026.

20. Сухініна А.О. Інформатика як мистецтво мислення: старша профільна школа між кодом, творчістю та майбутнім 282
21. Торбенко С.Г. Підтримка дітей початкової школи з особливими освітніми потребами у визначенні професійного шляху 289
22. Халіль Луай Створення інноваційного середовища закладів загальної середньої освіти як фактор модернізації освітнього простору 294
23. Чернега О.І. Індивідуальна освітня траєкторія учнів на уроках хімії профільного рівня 301
24. Чалюк А.Л. Комунікативний підхід як основа формування мовної особистості в умовах Нової української школи 313

СЕКЦІЯ №3: СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН 320

1. Браткевич А.О. Крос-культурна проблематика у сучасному науково-педагогічному дискурсі 320
2. Ісаєнко М.М. Професійна орієнтація як чинник підвищення мотивації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в закладах освіти, що належать до сфери управління МВС України 325
3. Koycheva T. Cluster-driven innovation in pedagogical university: frameworks of strategic implementation 330
4. Кинєва П.П. Використання штучного інтелекту в освітньому процесі: можливості та виклики 336
5. Осипова Т.Ю. Професійний розвиток учителя в системі післядипломної освіти 343
6. Панкратова Н.М. Атрибутивні характеристики розвитку культури професійної діяльності викладача математики в сучасному освітньому просторі 351
7. Тягнирядно Є.В. Мова як маркер ідентичності: соціокультурний та політичний виміри 357
8. Штайнер Т.В. Роль стейкхолдерів у модернізації освітнього процесу в закладах освіти: партнерство педагогів, сім'ї та громадськості 362

Осипова Тетяна Юрївна,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах глобалізації, інформатизації, технологізації освіти та інтеграції науки значно розширюються вимоги до сучасного педагога. У Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» зазначено, що однією з ключових компетентностей учителя є *здатність до навчання впродовж життя*. У межах цієї компетентності вчитель має здійснювати власний професійний розвиток, отримувати та надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку; *знати* вимоги до організації професійного розвитку, його форми й види; *уміти* визначати потреби особистого професійного розвитку та планувати його, взаємодіяти з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку, а також виявляти самостійність, професійність, академічну доброчесність тощо [4].

Мета статті: визначити сутність і шляхи професійного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. Реформування в освіті сприяє подоланню негативних тенденцій, забезпеченню соціальної рівності та згуртованості, економічному розвитку і конкурентоспроможності держави, про що зазначено в Концепції Нової української школи (далі – НУШ). Одним із напрямів реалізації зазначеної Концепції є акцент на ролі вчителя та його стимулювання до професійного зростання, надання академічної свободи, а також матеріальне стимулювання [6].

Зазначимо, що проблему підготовки вчителів у системі післядипломної освіти досліджували такі науковці, як: Н. Авшенюк, В. Андрущенко,

В. Буренко, В. Візетіу, М. Войцехівський, І. Глазкова, В. Гриньова, Л. Даниленко, Г. Дігтярьова, А. Зубко, І. Зязюн, Г. Кравченко, Л. Кравчук, Н. Котельнікова, В. Кремень, А. Лавренчук, В. Лунячек, О. Овадюк, О. Огієнко, В. Пуцов, Л. Пуховська, В. Семиченко, Т. Сорочан, І. Титаренко, В. Фрицюк, В. Химинець та ін.; питання професійного розвитку та саморозвитку вчителів знайшли відображення в наукових розвідках К. Бабака, О. Баглай, І. Беха, Ю. Белікової, Ю. Бурцевої, О. Вознюк, С. Гончаренка, Н. Гузій, О. Дубасенюк, Є. Дурминенко, Л. Зязюн, С. Кузікової, Я. Москальової, О. Муковоза, С. Некрасової, О. Нікулочкіної, В. Пелагейченко, О. Пометун, Л. Пшеничної, Л. Рибалки, В. Семиченко, В. Тарасової, П. Харченко, В. Химинець, Р. Цокура, О. Шмирко, В. Фрицюк, А. Черній та ін.

Розглянемо сутність понять «розвиток», «професійний розвиток», «професійний розвиток педагогічних працівників» у науковій літературі. Так, у довідкових джерелах поняття «розвиток» розглядається як: процес, завдяки якому проходить зміна якості об'єкта, рух від нижчого стану до вищого; рівень освіти, культурності, інтелектуальної, моральної досконалості, а термін «професійний» – пов'язаний із певною спеціальністю [11, с. 57]; процес, унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого; стосовно особистості це поняття трактується як ступінь освіченості, культурності, розумової й духовної зрілості [1, с. 1235]; незворотна, спрямована й закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів [12, с. 555]; процес незворотних, спрямованих і закономірних змін, що призводить до виникнення кількісних, якісних і структурних перетворень психіки й поведінки людини [7, с. 260]; процес виникнення або підсилення чого-небудь; процес зростання, зміцнення чого-небудь; ...процес вдосконалення, ...покращення чого-небудь; процес зміни якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого [3, с. 404].

Аналізуючи філософські погляди на сутність розвитку, О. Шмирко доходить висновку, що розвиток є складним інволюційним та еволюційним

поступовим рухом, який зумовлює прогресивні й регресивні інтелектуальні, поведінкові, діяльнісні трансформації в особистості [14, с. 11].

Розглянемо сутність поняття «професійний розвиток». Розкриття поняття «професійний розвиток» міститься в Законі України «Про освіту» (2017 р.), в якому наголошується на тому, що він є безперервним процесом навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності й триває впродовж усього періоду його професійної діяльності [5].

Розглядаючи сутність професійного розвитку вчителя, на підставі студіювання наукових доробок українських дослідників, К.Стародубцева доходить висновку, що поняття «професійний розвиток» трактується ними як: процес опанування педагогами нових знань, умінь, методик, технологій у сфері професійної діяльності на основі культурних, гуманістичних та демократичних цінностей, набуття нових компетентностей, що характеризується позитивною динамікою показників професіоналізму особистості та діяльності (Т. Сорочан); процес гетерохронний, асинхронний, що має тісний взаємозв'язок із загальним розвитком, спрямованим в основному на підвищення майстерності, підтримку системи професійних знань, навичок і вмінь в актуальному стані, розвиток здібностей, ключових для професійної діяльності (О. Аніщенко); процес формування нової якості професійно-педагогічної дії, вироблення власного оригінального педагогічного стилю, набуття компетентнісного досвіду з виконання інноваційних ролей і функцій в органічній єдності різних видів педагогічної діяльності в межах формальної, неформальної та інформальної освіти (В. Сидоренко); вирішальна умова зростання соціальної ефективності освіти, що спонукає педагога вчитися все життя (Л. Мартинець); цілеспрямований процес якісних змін у професійних знаннях, уміннях, мотивах, професійних і особистісних якостях учителя (М. Морозова); постійний процес оптимального вибору й поєднання різних форм, методів, технологій, які є найбільш оптимальними в конкретній ситуації та в

конкретному місці) (Л. Пуховська); постійний процес особистісних і діяльнісних змін, руху від нижчого професійного рівня до вищого, що реалізується в різних видах діяльності, спрямованих на підвищення компетентності вчителів, і виявляється в їхніх творчих досягненнях, зростанні мотивації до самоосвіти та професійної співпраці, навчальних досягненнях учнів (О. Садовець) [9, с. 43].

Професійний розвиток учителів зазвичай відбувається в системі післядипломної освіти. У зв'язку з цим необхідно розглянути поняття «післядипломна освіта», «система післядипломної освіти», «система неперервної освіти».

За В. Химинець, під терміном «післядипломна освіта» розуміється система навчання, виховання та розвитку фахівців з вищою освітою, що спрямована на приведення їхнього професійного рівня кваліфікації відповідно до світових стандартів, з урахуванням викликів часу, особистісних та виробничих потреб. Післядипломна освіта, продовжує науковець, має за мету вдосконалення наукового та загальнокультурного рівня фахівців, а також передбачає стимулювання та розвиток творчого і духовного потенціалу особистості, яке здійснюється різними як державними, так і приватними освітніми закладами, зокрема й засобами дистанційного навчання і самоосвіти [13, с. 78].

В умовах інноваційних змін, що відбуваються сьогодні в системі української освіти, наголошує Л. Даниленко, післядипломна освіта ґрунтується на засадах сучасних наукових досягнень у галузі навчання дорослих і педагогічної інноватики [2, с. 21].

Аналогічну думку висловлює В. Сидоренко, зазначаючи, що професійний розвиток фахівця в системі післядипломної освіти відбувається впродовж усієї активної творчої життєдіяльності педагога [8, с. 178].

За твердженням І. Титаренко, система післядипломної педагогічної освіти характеризується наявністю чіткої організаційної структури, упорядкованої сукупності освітніх закладів і методичних установ, основними функціями яких

є удосконалення науково-теоретичної й методичної підготовки, професійної майстерності, розширення загальнокультурного рівня працівників шкіл, позашкільних закладів та органів управління освітою [10, с. 57].

Необхідною умовою неперервної освіти є вміння вчитися впродовж життя, яке включає здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, організації навчальної діяльності, зокрема через яке включає здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, організації навчальної діяльності, зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію та оцінювати власні результати фахового зростання [9, с. 53].

Учителі закладів загальної середньої освіти мають можливість підвищувати свою кваліфікацію в системі післядипломної освіти, під час атестації чи сертифікації, що визначають рівень професійної майстерності кожного вчителя. Визначення поняття «атестація педагогічних працівників» не змінювалось із 2010 року і в оновленій редакції наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників» (2022) описується як система заходів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання. Також цей документ унормовує і міжатестаційний період – проміжок часу між проходженням педагогічним працівником попередньої та наступної атестації, що становить, зазвичай, 5 років, але не може бути меншим ніж 3 роки, крім випадків проведення позачергової атестації за ініціативою педагогічного працівника.

З 2019 року в межах забезпечення професійного розвитку вчителів упроваджено процедуру сертифікації педагогічних працівників, метою якої є виявлення та підтримка талановитих педагогів і вмотивування їх до постійного професійного вдосконалення, про що наголошено в Законі України «Про освіту», зокрема в статті 51 зазначено, що сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей

педагогічного працівника (зокрема з педагогіки та психології, практичних умінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи [5].

За визначенням К. Стародубцевої, сертифікація вчителя – це добровільна процедура зовнішнього оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника, яка спрямована на підвищення якості професійної діяльності й впливає на його професійний розвиток, відбувається шляхом результативного завершення кількох етапів, а саме: незалежного тестування, самооцінювання власної педагогічної майстерності та демонстрації практичного досвіду роботи залученим експертам [9, с. 55].

Значну роль у професійному розвитку вчителів, зокрема й учителів початкових класів, відіграє формальна, неформальна та інформальна освіта. Так, Законом України «Про освіту» передбачено, що держава визнає формальну, неформальну та інформальну освіту та створює умови для розвитку суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги, а також заохочує до здобуття освіти всіх видів [5].

Висновки. Професійний розвиток учителя відбувається під час підвищення кваліфікації як у закладах післядипломної освіти, так і в професійних спільнотах, що дозволяє обмінюватися педагогічним досвідом з колегами, проходженні етапів сертифікації, під час атестації педагогічних працівників, надає ширші можливості розповсюдження їхнього професійного досвіду, а також через постійну самоосвіту й самовиховання, участь у різноманітних вебінарах, семінарах, майстер-класах тощо, спрямованих на опанування вчителями новітніх методів і засобів організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Система післядипломної освіти вчителів сприяє не лише їхньому професійному розвитку, а й суттєво впливає на вдосконалення їхніх особистісних якостей, підвищення мотивації до педагогічної діяльності з урахуванням вимог сьогодення.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
2. Даниленко Л. Післядипломна педагогічна освіта в умовах інноваційних змін. *Післядипломна освіта в Україні*. 2011. № 2 (11). С. 21–23.
3. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків : ФОЛІО, 2002. 543 с.
4. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ МОН від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>.
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII: станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> Психологічний словник / За ред. Н. А. Побірченко. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#Text>.
7. Психологічний словник / За ред. Н. А. Побірченко. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf
8. Сидоренко В. В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти. *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти* : монографія / керівн. авт. кол. Н. В. Гузій. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 177–256 с.
9. Стародубцева К. В. Підготовка вчителів початкових класів до проектування професійного розвитку в системі післядипломної освіти: Дис...доктора філософії:015. Одеса, 2025. 300 с.

10. Титаренко І. Фахове вдосконалення вчителя в системі післядипломної освіти: теоретичний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2001. Вип. 3. С. 55–68
11. Тлумачний словник української мови / відп. ред. Д. Г. Гринчишин. 3-тє вид., перероб. і доповн. Київ, 1999. 302 с.
12. Філософський енциклопедичний словник / редкол: В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
13. Химинець В. В. Науково-методичні проблеми післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформаційних та інтеграційних процесів. *Українська освіта у світовому просторі*. Київ, 2006. С. 78–84.
14. Шмирко О. С. Педагогічні умови професійного розвитку майбутніх вчителів іноземної мови у системі університетської педагогічної освіти : дис...канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2016. 285 с.

Наукове видання

Колектив авторів

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
М. ОДЕСА, УКРАЇНА, 20 ЛЮТОГО 2026 РОКУ

Українською мовою

Відповідальний редактор: Ірина Олександрівна Бартенєва
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»*

Підписано до друку 06.03.2026 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 21,62. Наклад 300 прим.
Зам. № 0603/1

Надруковано з готового оригінал-макета у друкарні «Апрель»
ФОП Бондаренко М. О.
65045, м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
Тел.: +38 (048) 700 11 55
info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014

